సంకీర్ణగతి

వకీలు రంగారావుగారు ఆఫీసు గదినించి యివతలకు వచ్చారు. సాయంత్రం అయిదున్నర గంటలయింది. సూర్యుడి ముదియెండ కిరణాలు గోడలమీద కనపడుతున్నై. లోపలికి వచ్చి గడియారం చేసిన అవహేళనకు పాత్రులయ్యారు. మూడు గంటలుగా ఆఫీసు తెరిచి వుంచినా ఒక్కడూ కేసులిచ్చిన పాపానపోలేదు. ఆయనకు విసుగెత్తిపోతోంది. గుమాస్తాను పిలిచారు. ఏవో అత్యవసరకార్యాలే చక్కబెడుతున్న గుమాస్తా, కాయి తాలు కట్టలు కట్టి బీరువాల్లో పెడుతున్నవాడల్లా---- ప్లీడరుగారి పిలుపువిని, యింక యింటికి వెళ్లవచ్చుననే సంతోషంతో తలపైకెత్తాడు.

రంగారావుగారు "నేను యింటికి వెడుతున్నాను. యింకో పది నిమిషాలు చూచి మీరూ వెళ్లండి. ఎవళ్లేనా వస్తే వాయిదాల తేదీలు చెప్పండి" అని యివతల పడ్డారు. గుమాస్తా కనిపెట్టు కూర్చున్నాడు గాని ఫలం లేకపోయింది. తీరా ఆయన గది తలుపువేసి అటు తిరగ్గానే ఓ పెద్దమనిషి వచ్చి యేమిటో అడిగాడు. ఆయనతో మాట్లాడి వదిలించుకునే సరికి పదినిమిషాలు తక్కువ ఆరు గంటలయింది. అబ్బ! సినిమాకయినా వెళ్లవచ్చు. సంపాదన లేని వుద్యోగాలు. నిలకడగా యింతని వచ్చే వుద్యోగాలు నయంకాని యిట్లా తీరూతెన్నూ లేకుండా వుండేవి శుద్ధవ్యవహారజ్ఞాన శూన్యాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. వచ్చిన రోజుల్లో యేమోకాని---- ఒక్క రూపాయికూడా దొరకని రోజుల్లో మహా కష్టం అనిపిస్తుంది. నెల తిరుగుతుంది, సంసారమూ జరుగుతుంది, సందేహం లేదు. కాని రోజూ ఎనిమిది గంటల కల్లా బల్ల దగ్గర కూర్చుని ఓపిగ్గా పని చేసేటప్పుడు యేరోజు కారోజు కొంత కళ్లపడకపోతే కష్టమనిపిస్తుంది. జేబు తడుముకున్నాడు. రెండు రోజుల క్రితం---- ఎవరో యిచ్చిన నోటు తగిలింది---- రెండు రూపాయిలది! [illegible] కర్చుకానేలేదన్న మాట! అరె! యింకేం?

ప్లీడరు గుమాస్తా సినిమాహాలువంక నడిచాడు. హాలుకు ముందుగా [illegible] బొమ్మలన్నీ సంపాదన విషయంలో తనను అవహేళన చేస్తున్నట్లుగా [illegible]

టిక్కెట్టుకోసం చెయ్యి జాపినప్పుడు వెనకనించి ప్లీడరుగారి గొంతు [illegible] వెనక్కు తిరిగాడు గుమాస్తా. రంగారావు తన డబ్బులు కూడా [illegible]

ఇద్దరూ కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు. ప్లీడరుగారు! "యింటికెళ్లాక---- యేమీ తోచలేదు. మనసెందుకో చికాగ్గావుంది. సినిమా అన్నా చూదామని యిటు వచ్చాను. నీకు వెళ్లాక ఎవరన్నా వచ్చారా" అన్నాడు. క్రమంగా వాళ్ల సంభాషణ సంపాదనలోకి దిగింది. "ఎంత సంపాదించినా మన డబ్బంతా చాకళ్లకిందా, మంగళ్లకిందా, కాఫీహోటల్లు వాళ్లకూ కర్చువడమే కాని ---- యింత వెనకవేసుకు వచ్చే యోగ్యతలు మనకు లేవు. మీతరపున వాదిస్తామయ్యా అంటే కేసులు వప్పజెప్పేనాధుడు లేడు కద!" అన్నారు వకీలుగారు. ఇక్కడ గుమాస్తా తన పాత్ర చక్కగా నిర్వహించాడు.

సినిమా సగం అయిపోయిన తర్వాత వకీలుగారు కుర్చీలోంచి లేచారు. గుమాస్తాగారి తలకాయ ఆయనవైపు తిరిగింది. వకీలుగారు, "తలనొప్పిగా వుంది. యింటికి వెడుతున్నా"నని చెప్పి దారితీశాడు. గుమాస్తా వకీలుగారి వింత మనస్తత్వానికి లోలోపల నవ్వుకున్నాడు. ఏ పనీ ఓపిగ్గా చేయలేడు గదా! ఏకాగ్రత లేకపోయిన తర్వాత---- ఎన్ని ఆశలుంటేమటుకు ఏం లాభం? అసలు రంగారావుగారు ఎప్పుడూ నిరాశగా వుంటాడు. ముఖంలో విచారం రేఖలు అలుముకుని వుంటై. డబ్బు సంపాదించలేక పోతున్నామన్నది పెద్ద బెంగగా ఆయన్ను వేధించుకు తింటూంది. గుమాస్తా భావనలో ప్లీడరుగారి వేషం వృత్తిననుసరించి వుండదు. ప్రతిపత్తి నిలుపుకోవాలని గుమాస్తా – సంపాదననుసరించి వేషధారణ వుండాలని వకీలు!

మరునాడు వకీలుగారు ఆలస్యంగా ఆఫీసు గదికి వచ్చారు. కాని గుమాస్తా మామూలుగా వచ్చినట్లున్నాడు. వకీలుగారు గుమాస్తాను చూస్తూనే "రాత్రి సినిమా అసాంతం చూచారా?" అని అడిగారు. అవునన్న సమాధానం అందుకున్నాక ప్లీడరుగారు బుర్ర గోక్కుంటూ "నాకెప్పుడూ సినిమా పూర్తిగా చూదామని వుండదండీ. సగం చూచేటప్పటికి ఓపిక నశిస్తుంది. ఎట్లా వుందంటారు, రాత్రి సినిమా?" అన్నారు తేరుకుని. గుమాస్తా నిక్కచ్చిగా "అంత బాగా లేదండీ" అన్నాడు. రంగారావు కళ్లజోడు సవరించుకుంటూ "అట్లాగా" అన్నట్టు అని కాగితాల కట్టలు విప్పారు.

ఆనాడు వకీలుగారికి కోర్టుపని యేవీ లేదు. అయినా బార్ రూంలో కొంత కాలక్షేపం అవుతుందని వెళ్లారు. ఈయన్ని చూడగానే తోటి ప్లీడర్ల ముఖాలు వికసించాయి. సుబ్బారావుగారు "ఇవాళ మీ వ్యవహారం యేమి" టన్నారు. పదుగురూ కులాసకబుర్లు చెప్పుకున్నారు ఓ గంట. తర్వాత ప్లీడరుగారు, సుబ్బారావుగారు కలిసి ఇంటికి దారి తీసారు. మధ్యలో సుబ్బారావుగారు "రంగారావుగారూ, ఒక్క అయిదు రూపాయిలు

వుంటే యివ్వండి. త్వరగా కావాలి... నాకు సాయంత్రానికికాని డబ్బురాదు----" అన్నాడు.

రంగారావుగారికి యేమనాలో అర్థంకాలేదు. సుబ్బారావుగారు తమకు యిదివరలో చాలసార్లు ఆర్థికంగా సహాయపడ్డారు. ఆయన అడగడం యిదే మొదలు. తికమకపడే - గొంతులోనించి మాట సరిగా ఊడిపడక నానా అవస్థలు పడుతున్న సమయంలో - సుబ్బారావుగారే "ఫరవాలేదు లెండి - సెలవు- మళ్లా కలుద్దాం" అని పక్కసందులో జొరపడ్డాడు. రంగారావుగారు నిర్ఘాంతపడి కొద్ది నిమిషాలు సుబ్బారావుగారు వెళ్లిన దిక్కే చూస్తూ నిలబడ్డారు. తేరుకున్న తర్వాత తమమీద తమకే అసహ్యం కలిగంది. ఎందుకీ వ్యర్థజీవితం -- అనుకున్నారు. సరాసరి ఆఫీసుగదికే నడిచారు. వకీలుగారి రాక గమనించి గుమాస్తా అంతవరకూ చదువుతూన్న డిటెక్టివ్ నవల సొరుగులోకి నెట్టి-దిన పత్రిక ముందుకు లాక్కున్నాడు.

వకీలుగారి ప్రశాంతతను భంగపరుస్తూ మరో అయిదు నిమిషాలకు ఒక అడమనిషి వచ్చి "బాబూ, నా డబ్బిస్తారా. నిన్నను తమరు కనిపించలేదు" అంది. వకీలుగారు యీ మనిషి నిన్ననే కనిపిస్తే ఎంత బాగుండేది అనుకున్నారు. గది ఊడ్చేదానికి యివ్వవలసిన రూపాయి పావలాకు, వాయిదాలు వేయటం యిష్టం లేదాయనకు. మళ్లీ ఆ మనిషే "యీ పూట గింజలు తెచ్చుకోవాలండీ" అంది అస్పష్టంగా. వకీలుగారు యేదో చెప్పబోతూండగానే గుమాస్తా ఆ అడమనిషిని అవతలకు తీసుకువెళ్లాడు. గుమాస్తాయే రూపాయినోటూ, నాలుగణాలు పనిమనిషి చేతిలో పెట్టి పొమ్మని సౌంజ్ఞచేయటం---- వకీలుగారు కిటికీలోంచి చూచారు. ఆ క్షణాన ఆయన కనుకొనలలోంచి నీటికణాలు రాలినై. గుమాస్తాకు ముఖం చూపించలేక యింటికి వెళ్లిపోయారు రంగారావుగారు. గుమాస్తా నవ్వలేక ఏడవలేక కింద కూలబడ్డాడు. "కరువురోజులు" అనుకుంటూ బజారున ఎవరో వెడుతూండటంవల్ల గుమాస్తా మళ్లీ వాస్తవిక జగత్తులో కాలుమోపాడు.

వకీలు రంగారావుగారు డబ్బుకు మహా కిటకిటలాడుతున్నమాట నిజమే. ఆపరిస్థితినించి తేరుకునే మార్గాలు దొరకడంలేదు. దినదినాభివృద్ధి అవుతున్న జీవితపు కర్చుల అంచనా ఆయన్ను హెచ్చమూరుస్తోంది.

బతకక తప్పదు - భార్యాపిల్లల్ని పోషించక తప్పదు. కష్టాలు పడక తప్పదు----ఏదీ యిక తప్పేది? ఆదాయం తక్కువగావుంది కదా అని తగ్గించుకోదగ్గ కర్చులు యేవీ కనిపించవు.

వినుగెత్తి కొన్నాళ్లపాటు - గుమాస్తానుమానేస్తామనుకున్నారు. కాని అది వకీలుహోదాకు ఎంత లోకువ! ఫలానా రంగరావుగారికి గుమాస్తా లేడంటే -- వచ్చే పార్టీల సంఖ్యా తగ్గిపోతుంది. అయినా తనంటూ గుమాస్తాకు యిస్తున్న జీతం మటుకెంత?

అసలు ప్రాక్టీసే ఎత్తేస్తే--? మెరుపులాంటి ఊహ.

బతకాలిగా మరి--! డిఫిన్సు రానే వచ్చింది. టైకట్టక తప్పదు. కుర్రాళ్లకు చదువులు చెప్పించక తప్పదు. కర్చు తగ్గించుకునే పక్షంలో కాఫీ ఒక్కటే మానేయాల్సివుంటుంది. కాని అదిమాత్రం ఎంత లేదన్నా జీవిత ముఖ్యావసరాల్లో ఒకటి కదా!

సంపాదనే బాగా వుండాలిగాని ----యీ వ్యయకర్తనం యేమిటి ---- అర్థం లేనిమాట!

-----ఈ సమస్యల్ని జయించలేక వకీలు రంగారావుగారు బాధకు లోనయ్యాడు. తీరని వ్యథ! ఒక్కనాటితో పోయేది కాదు. బతికున్నన్నాళ్లూ పట్టి పల్లార్చేది. ఇన్నిటికీ మూలకారణం----? అదే ఆయన తీర్చుకోలేని లోటు. తనలోనిలోటు పాటుల్ని అర్థంచేసుకోలేక పోయేవాళ్లల్లో ఆయన కూడా ఒకడు!

బాధావహంగా విచారిస్తూ కోర్టుకు వెడుతూ వుండగా సుబ్బారావుగారు ఎదురుపడ్డారు. రంగారావుగారు సంతోషపు అలతాకిడిననుభవించాడు. సుబ్బారావుగారు జేబులోంచి పర్సు తీస్తూ యే విషయమో చెప్పడం మర్చిపోయినట్లు అందులోంచి యేభైరూపాయిలు తీసి రంగారావుగారి చేతిలో వుంచారు---- ఎవరి కేసులోనో తనకు సహాయపడినందుకు---- పార్టీవాళ్లు యిచ్చిన ఫీజు, అంటూ.

వకీలుగారు యాభై రూపాయలు అందుకున్నారు. వెంటనే ఆయనకు కుర్రాడి జీతం ముప్పై అయిదు రూపాయిలు, చీరలబ్బికి యివ్వాల్సిన ఎనిమిదింముప్పావలా, పనిమనిషి బాకీ రూపాయి పావలా, బజారు సరుకులతాలూకు ఆరు రూపాయిల పదణాలన్నరా మాత్రమే కాకుండా యింట్లో భార్య యింకా తెమ్మని చెప్పిన సరుకుల జాపితా-తలలో తిరిగినట్లయింది.

చిరునవ్వు మాత్రం పెదవులుదాటి వొలికింది. మళ్లీ తమ అల్పజ్ఞతకు నవ్వునచ్చి డబ్బు కోటుజేబులో భద్రంచేయ ప్రయత్నించారు ప్లీడరు రంగారావుగారు.

❋

(తెలుగు స్వతంత్ర 16-08-58)